

Vinko Vodopivec

STATISTIČNA PRIMERJAVA ČRK IN BESED

Ključne besede: Veneti, Reti, Stari Frigi, slovenščina, latinščina

Key Words: Veneti, Rhaeti, Old Phrygian, Slovene, Latin

Abstract

STATISTICS COMPARISON OF LETTERS AND WORDS

Characteristic of studies of West-European linguists are absent of frequency analysis of Venetic, Rhaetic and Old Phrygian inscriptions which shows their narrowness at treating of linguistic characteristics in contrary with modern treating of single languages. Analysis of comparisons of use of letters, of average length of words and especially the shares of words with the beginning and with the ending of single letters are presented.

At treating of ancient languages the choose of language of understanding is essentially, while only in proper language it could be possible proper dividing of continuous text into words, making analysis and translated it in language of understanding. Frequency analysis of language characteristics uncovers good correspondence with language of understanding or its rejecting. Chosen Slavic bases for deciphering and especially Slovene as uncontested the oldest Slavic language is confirmed with given analysis.

West-European linguists at these ancient languages choose only similarity between single inscriptions that are understandable while especially mostly Venetic inscriptions are connected with giving and with burying. Such treating does not give base for its deciphering with any names. Mostly they use Latin as language of understanding and presented analysis reject dividing of continuous text at Latin endings and Latin as language of understanding.

Uvod

Popolna odsotnost analiz pogostosti v študijah zahodnoevropskih jezikoslovcev kaže njihovo omejenost pri obravnavi jezikovnih značilnosti, kar ni skladno s sodobnimi načini obravnavanja posameznih jezikov. Pri obravnavi pred-antičnih napisov iščejo le podobnosti med posameznimi napisi, ki so razumljive, saj je zlasti pri venetskih napisih velika večina napisov darovanijske ali pokopne narave. Tako obravnavanje na daje osnove za njihovo razumevanje s poljubnimi imeni, zato analize, ki bi dokazovale njihove zmote ne smejo biti javno prikazane. Večinoma kot jezik razumevanja privzemajo latinščino in delijo zvezne napise na osnovi latinskih končnic, kar pa se je izkazalo za napačno.

Poleg deležev uporabe posameznih črk, so primerjane tudi povprečne dolžine besed, zlasti pa deleži besed, ki se prično ali končajo na določeno črko. Pri obravnavi pred-antičnih

napisov je bistvenega pomena izbira jezika razumevanja, saj je le z ustrezno izbiro možno doslej nerazumljene zvezne napise ustrezno deliti na besede, analizirati in prevesti v jezik razumevanja. Pogostostna analiza jezikovnih značilnosti odkriva tako dobro soglasje z jezikom razumevanja kot njegovo zavrnitev. Izbira slovanskih osnov še posebej slovenščine kot nesporno najstarejšega sedanjega slovanskega jezika pa je potrjena tudi z analizami navedenih jezikovnih značilnosti.

Povprečna dolžina besed

Povprečna dolžina besed je ena od značilnosti posameznega jezika, odvisna pa je tudi od sloga pisanja posameznega avtorja in obravnavane vsebine. Povprečna dolžina vseh besed v izbranih slovenskih leposlovnih vzorcih je 4,55 črk, povprečna dolžina različnih besed v istih slovenskih leposlovnih vzorcih pa je 8,00 črk [1].

Smiselna je ustrezna primerjava povprečne dolžine besed v slovenskih besedilih z dolžinami besed v venetskih, retijskih, starofrigijskih in latinskih napisih. Ob upoštevanju mnogih okrajšav zaradi težavnega pisanja v kamen, kost, rogove, kovino in keramiko, ter narečnih govorov, ki krajšajo besede, pa moramo pričakovati v pred-antičnih napisih precej krajše povprečne dolžine besed. Ocenjena vrednost povprečne dolžine besed v teh napisih je okoli tri črke, pri večkratnih bistvenih okrajšavah pa tudi izpod treh črk. Ocenjena vrednost povprečne dolžine različnih besed, v navedenih predantičnih napisih, pa se primerjalno še bistveno bolj zmanjša in je le okoli 4 črke [2].

Primerjava je izvedena tudi na primeru romana Ivana Preglja - Mlada Breda, kjer so bile primerjane črke in besede z različno začetno in končno črko. Povprečna dolžina besed v tem leposlovnem delu je $328918 \text{ črk} / 79774 \text{ besedami} = 4,12 \text{ črk}$ [3]. Manjša povprečna dolžina besed v Pregljevih literarnih delih je pogojena s slogom pisanja in s pretežnim delom premege govora [1].

Primerjava povprečnih dolžin

Za venetski jezik je povprečna dolžina vseh besed prebranih napisov brez ponavljalnih in objokovalnih delov: $7879 \text{ črk} / 2426 \text{ besedami} = 3,25 \text{ črk}$ [4]. Za razumevanje v knjigi *La lingua Venetica* je povprečje vseh besed: $4686 \text{ črk} / 758 \text{ besedami} = 6,18 \text{ črke}$ [5], v knjigi *Manuel de la langue Vénète* pa je povprečje vseh besed: $4793 \text{ črk} / 768 \text{ besedami} = 6,24 \text{ črke}$ [6]. V obeh primerih je dolžina več kot dvakrat večja od pričakovane dolžine. Pri prvem primeru je za $6,18 / 4,55 = 1,36$ ali za 36 %, v drugem pa za $6,24 / 4,55 = 1,37$ ali za 37 % večja tudi od povprečne dolžine besed slovenskih leposlovnih besedil. Zaradi ustrezne primerjave so upošteevane le besede napisov, ki so prevedeni v slovenščino, saj navedeni literaturi zajemata tudi nekatere latinske napise. Upoštevana so pravilna prečrkovanja, zlasti pri črki F, ki je pisana kot V in jo italijanski venetologi tudi prečrkujejo kot V in jo šele pri svojem razumevanju z imeni spremenene v črko F. Črke oziroma glasu F Veneti niso imeli, zato so besede navedene pri črki F prenesene h črki V. Podobno velja za črko I, ki jo včasih zahodni venetologi prečrkujejo kot H; za črko D, ki jo nekateri venetologi prečrkujejo kot Z, in za črke B, G in T, ki jih večina prečrkuje kot grške črke φ , χ in ϑ in jih pri razumevanju spremeni: φ v B, χ v G in ϑ v T.

Za retijski jezik je povprečna dolžina besed: 2301 črk/779 besedami = 2,95 črk [7]. Za retijski jezik povprečne dolžine besed s stani zahodnih jezikoslovcev ni možno dobiti, saj napisov ne prevajajo. Navajajo le nekatera enojna imena: Katiave, Remina, Bausu, Valtebnu, Bege, Garistu, Lavise, Pitame in Rušie ter nekatera dvojna imena: Pitamne Helanu, Knuse Susinu, Laste Butiginu, Vispeganu Maiuapnu, Remig Vispeganu, Liri Kanišnu, Vatanu Reitušnu, Klevie Valtikinu, Pitie Metinu, Belna Vinutalina, Geli Vaitina na strani 295, in Kastrie Etumnu, Ritauiie Kastrinu, Esimne Kastrinu in Ati Tativnu na straneh 352 in 354 [8]. Povprečna dolžina navedenih imen je 251 črk/39 imeni = 8,10 črk in z upoštevanjem krajših vmesnih besed lahko pričakujemo povprečno dolžino besed nad 6 črk, torej več kot dvojno dolžino, podobno kot pri venetskih napisih.

Povprečna dolžina besed v katalogu starofrigijskih napisov je 2438 črk/867 besedami = 2,81 črk [9]. Pri starofrigijskem jeziku so besede zahodnih venetologov sistematično podane z označno napisov kjer se te besede nahajajo. Pri prečrkovanju ni bistvenih razlik, pojavi pa se nova črka, ki jo prečrkujejo kot Y in ima glasovno vrednost naše črke J. Povprečje vseh besed zahodnih jezikoslovcev je: 1992 črk/359 besedami = 5,55 črke [10]. Povprečna dolžina besed je manjša kot v venetskih napisih, predvsem zaradi mnogih kratkih napisov na keramiki, vendar je še vedno večja od povprečja slovenskih leposlovnih besedil za $5,55/4,55 = 1,22$ ali za 22 %.

Primerjava po črkah in besedah je izvedena tudi z latinskim besedilom: C. IVLI CAESARIS COMMENTARIORVM DE BELLO GALLICO LIBER TERTIVS, ki obravnava tudi Venete in ima zato večji delež črke V, pa tudi več besed z začetno črko V. Povprečna dolžina besed v navedenem zapisu Julija Cezarja je 22099 črk/3579 besedami = 6,17 črk, kar je več od slovenskih besedil in kaže na lastnosti latinskega jezika. Vsa latinska besedila v navedeni literaturi pa imajo povprečno dolžino besed 1076324 črk/182617 besed = 5,84 črke na besedo. Latinska besedila so dostopna na spletu [11].

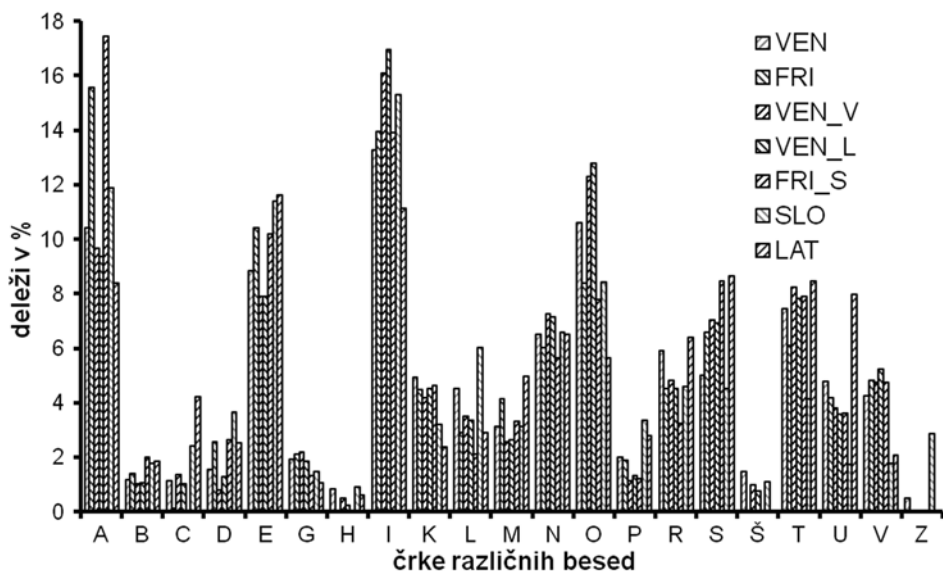
Primerjava uporabe črk

Primerjava uporabe črk daje razlikovanje med posameznimi jeziki, saj je uporaba črk ena od značilnosti posameznega jezika.

Primerjava uporabe črk različnih besed

Primerjava uporabe črk različnih besed v navedenih predantičnih besednjakih ter v slovenskem in latinskem besedilu je podana na grafu 1 in v tabeli 1. V Slovarju venetskega jezika in Besednjaku starofrigijskega jezika je večje število črk zaradi obeh smeri branja in različic razumevanja. Primerjava je izvedena na skupinah z oznakami:

- VEN črke različnih besed iz obeh smeri branj v Slovarju venetskega jezika [12]
- FRI črke različ. besed iz obeh smeri branj v Besednjaku starofrigij. jezika [13]
- VEN_V deleži črk različnih besed v venetskih besedilih v literaturi [5]
- VEN_L deleži črk različnih besed v venetskih besedilih v literaturi [6]
- FRI_S deleži črk različnih besed v starofrigijskih besedilih v literaturi [9]
- SLO deleži črk v navedenem slovenskem besedilu [3]
- LAT deleži črk v navedenem latinskem besedilu [11]

Graf 1: Primerjava deležev uporabe črk v različnih besedah v navedenih skupinah

- Izrazito je odstopanje starofrigijske črke A, ki se zamenjuje v črko O; nekaj manjše je odstopanje venetske črke E, ki se zamenjuje z I; podobno je odstopanje latinske črke U, ki se zamenjuje s črko O, črke E, ki se zamenjuje s črko I in črke C, ki se zamenjuje s črko K=Q; pri slovenskih besedilih se zamenjuje črka S s črko Z in črka L s črko U.
- Upoštevane so le črke predantičnih napisov, zato so pri slovenščini prenešene črke: Č h C, F k V, J k I in Ž k Z; pri latinščini so prenešene črke: F k V, Q h K in X h K in S; pri starofrigijskih napisih pa je črka J prenešena h črki I.

Razlike niso velike, kljub temu je opazno boljše ujemanje predantičnih jezikov s slovenščino kot pa z latinščino, kar je bilo podrobno že prikazano [14].

Tudi poglobljena več dimenzionalna analiza potrjuje, da sta venetščina, retijsščina, etruščina in stara frigijsščina, po pogostosti glasov, bližje slovenščini kot pa latinščini [15].

Primerjava uporabe črk vseh besed

Primerjava uporabe črk v vseh besedah navedenih predantičnih, antičnih in sodobnih besedilih je podana na grafu 2 in v tabeli 2 z oznakami:

VEN	delež črk vseh besed brez ponavljalnih in objokovalnih delov v prevedenih venetskih besedilih [4]
FRI	delež črk vseh besed v prevedenih starofrigijskih besedilih [9]
VEN_V	delež črk vseh besed v venetskih besedilih v literaturi [5]
VEN_L	delež črk vseh besed v venetskih besedilih v literaturi [6]
FRI_S	delež črk vseh besed v starofrigijskih besedilih v literaturi [10]
SLO	delež črk v slovenskih leposlovnih besedilih [1]
LAT	delež črk v latinskih besedilih podanih na spletu [11]

Tabela 1: Števila in deleži črk različnih besed v navedenih skupinah

Črke	Števila črk različnih besed							Deleži črk različnih besed v odstotkih						
	VEN	FRI	VEN_V	VEN_L	FRI_S	SLO	LAT	VEN	FRI	VEN_V	VEN_L	FRI_S	SLO	LAT
A	466	380	314	281	291	38577	1867	10,43	15,56	9,67	9,36	17,44	11,89	8,40
B	52	34	33	32	33	5680	410	1,16	1,38	1,02	1,07	1,98	1,75	1,84
C	50	3	44	30	0	7859	937	1,12	0,12	1,36	1,00	0,00	2,42	4,21
D	69	63	26	38	44	11838	563	1,54	2,56	0,80	1,27	2,64	3,65	2,53
E	394	254	256	237	170	36959	2583	8,82	10,40	7,89	7,89	10,19	11,39	11,62
G	85	52	71	55	22	4692	236	1,90	2,11	2,19	1,83	1,32	1,45	1,06
H	37	0	16	7	0	2965	135	0,83	0,00	0,49	0,23	0,00	0,91	0,61
I	592	340	522	509	232	49579	2469	13,25	13,94	16,08	16,96	13,90	15,28	11,10
K	220	110	135	135	77	10304	523	4,92	4,47	4,16	4,50	4,61	3,18	2,35
L	201	71	114	100	35	19485	643	4,50	2,89	3,51	3,33	2,10	6,01	2,89
M	139	102	83	79	55	10115	1101	3,11	4,14	2,56	2,63	3,30	3,12	4,95
N	290	148	236	214	94	21326	1444	6,49	6,01	7,27	7,13	5,63	6,57	6,49
O	474	206	399	383	130	27346	1253	10,61	8,37	12,29	12,76	7,79	8,43	5,64
P	89	46	37	39	20	10824	621	1,99	1,87	1,14	1,30	1,20	3,34	2,79
R	264	111	156	135	54	14839	1418	5,91	4,51	4,81	4,50	3,24	4,57	6,38
S	224	162	228	207	141	14612	1920	5,01	6,58	7,02	6,90	8,45	4,50	8,64
Š	65	0	32	22	0	3555	0	1,45	0,00	0,99	0,73	0,00	1,10	0,00
T	333	150	267	235	132	13368	1878	7,45	6,10	8,23	7,83	7,91	4,12	8,45
U	214	103	123	107	60	5585	1772	4,79	4,19	3,79	3,56	3,59	1,72	7,97
V	190	118	154	157	79	5709	462	4,25	4,79	4,74	5,23	4,73	1,76	2,08
Z	21	0	0	0	0	9215	0	0,47	0,00	0,00	0,00	0,00	2,84	0,00
Σ	4469	2453	3246	3002	1669	324432	22235	100	100	100	100	100	100	100

- Ujemanje črk je dobro razen pri starofrigijskih napisih pri črki A, ki zamenjuje črko O in pri venetskih pri črki O, ki zamenjuje črko E; pri slovenskem besedilu črka L zamenjuje črko U; pri latinskih pa črka U zamenjuje črko O.

Razvidno je, da ni bistvene razlike pri uporabi črk pri različnih in vseh besedah; razlog pa je v tem, da je število besed bisveno večje kot pa je število uporabljenih črk.

Primerjava besed

Nabolj povedna je primerjava besed z začetnimi in končnimi črkami, saj gre za temeljno značilnost posameznih jezikov.

Primerjava deležev različnih latinskih besed po različnih začetnih črkah je narejena tudi z latinskim slovarjem, kjer so preštete besede z vsemi začetnimi črkami. Slovar je podan na spletu [16].

Primerjava je izvedena tudi s Slovarjem slovenskega knjižnega jezika SSKJ [17] in z Odzadnjim slovarjem slovenskega jezika OSSJ [18], kjer so preštete besede z vsemi začetnimi oziroma zadnjimi črkami. Navedena slovarja sta dostopna tudi v računalniški obliki.

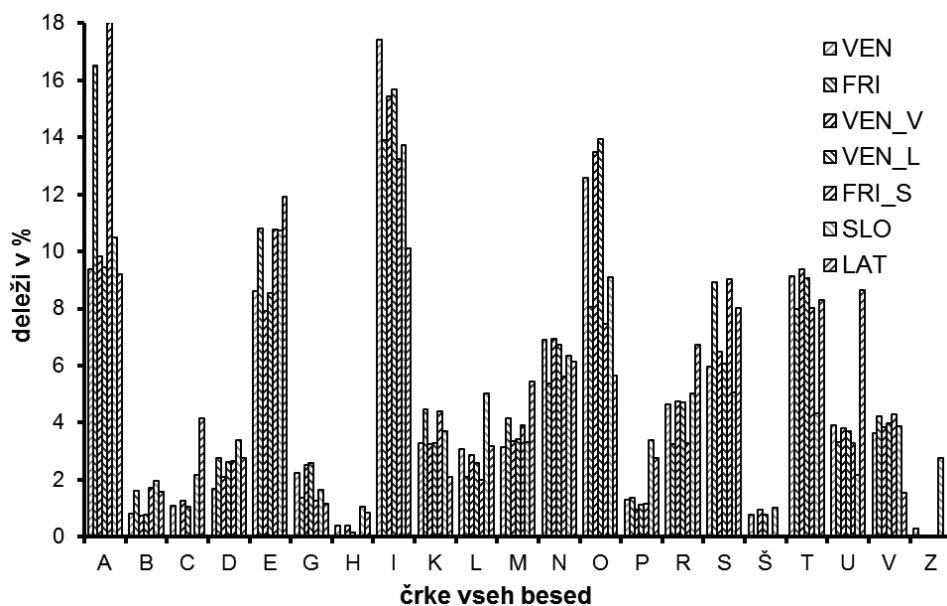
Primerjava različnih besed z začetno črko

Primerjava različnih besed z začetno črko lahko že nakaže nestrokovnost pri delitvi besed in pri izbiri jezika razumevanja. Število različnih besed je nekoliko manjše od števila besed v slovarju zaradi enakih krajših besed z več pomeni. Podatki so prikazani v tabeli 3 in v grafu 3 za naslednje jezikovne skupine:

VEN	deleži različnih besed iz obeh smeri branj po začetnih črkah v Slovarju venetskega jezika [12]
FRI	deleži različnih besed po začetnih črkah iz obeh smeri branj v Besednjaku starofrigijskega jezika [13]
VEN_V	deleži različnih besed po začetnih črkah v literaturi [5]
VEN_L	deleži različnih besed po začetnih črkah v literaturi [6]
FRI_S	deleži različnih besed po začetnih črkah v literaturi [10]
SLO	deleži besed po začetnih črkah črk v slovarju SSKJ [17]
LAT	deleži besed po začetnih črkah v latinskem slovarju [16]

- Razvidno je, da ni odstopanja predantičnih napisov razumljenih na slovanskih osnovah. Večje odstopanje je pri slovenskem jeziku pri črki P, ki se delno pokriva s črko T; večje odstopanje pa je tudi pri črki Z. Največje odstopanje v latinskem besedišču je pri črki A, ki se pokriva le s razumevanjem starofrigijskih napisov po zahodnih jezikoslovcih, še večje pa je pri črki C, ki se ne pokriva z nobeno predantično skupino napisov. Največje odstopanje razumevanj venetskih napisov po zahodnih jezikoslovcih pa je pri črki V, ki se delno pokriva s črko S; očitno gre za napačno delitev zveznega besedila na besede v predpostavljenem jeziku, ki je latinščina. Pri latinščini sta skoraj enako zastopani črki F i V, ki sta združeni pri črki V, medtem ko v venetskih in starofrigijskih napisih črke F sploh ni.

Graf 3: Deleži različnih besed z začetno črko za navedene jezikovne skupine



- Izkazalo se je, da slovenski in latinski slovar nista najboljša osnova za primerjavo, saj vsebujeta tudi precej sestavljenih besed različnih ali podobnih pomenov. Pri slovenščini je to zlasti razvidno pri črkah P in Z.

Tabela 3: Števila in deleži različnih besed z začetno črko za navedene jezikovne skupine

Črke	Različne besede z začetno črko							Deleži različnih besed z začetno črko v odstotkih						
	VEN	FRI	VEN_V	VEN_L	FRI_S	SLO	LAT	VEN	FRI	VEN_V	VEN_L	FRI_S	SLO	LAT
A	42	49	44	38	61	2408	5065	3,73	7,56	8,63	8,24	22,59	2,59	20,85
B	33	24	13	11	9	3898	1032	2,93	3,70	2,55	2,39	3,33	4,19	4,25
C	18	3	0	0	0	2446	6387	1,60	0,46	0,00	0,00	0,00	2,63	26,29
D	32	35	13	17	17	4792	841	2,84	5,40	2,55	3,69	6,30	5,15	3,46
E	28	16	43	41	27	1444	689	2,49	2,47	8,43	8,89	10,00	1,55	2,84
G	30	17	13	10	3	2635	311	2,66	2,62	2,55	2,17	1,11	2,83	1,28
H	21	0	13	6	0	1635	319	1,87	0,00	2,55	1,30	0,00	1,76	1,31
I	69	52	21	21	14	4264	1329	6,13	8,02	4,12	4,56	5,19	4,58	5,47
K	78	34	53	48	23	6082	264	6,93	5,25	10,39	10,41	8,52	6,53	1,09
L	46	20	27	23	6	2023	553	4,09	3,09	5,29	4,99	2,22	2,17	2,28
M	64	51	21	19	20	4020	688	5,68	7,87	4,12	4,12	7,41	4,32	2,83
N	65	45	14	10	8	5787	389	5,77	6,94	2,75	2,17	2,96	6,21	1,60
O	95	39	21	26	10	5471	471	8,44	6,02	4,12	5,64	3,70	5,88	1,94
P	50	35	11	11	7	14607	1804	4,44	5,40	2,16	2,39	2,59	15,69	7,42
R	66	24	16	9	4	4595	557	5,86	3,70	3,14	1,95	1,48	4,93	2,29
S	91	68	13	10	21	8333	1538	8,08	10,49	2,55	2,17	7,78	8,95	6,33
Š	25	0	11	9	0	1799	0	2,22	0,00	2,16	1,95	0,00	1,93	0,00
T	109	52	49	43	25	3585	695	9,68	8,02	9,61	9,33	9,26	3,85	2,86
U	45	26	12	11	8	1885	165	4,00	4,01	2,35	2,39	2,96	2,02	0,68
V	107	58	102	98	14	5289	1191	9,50	8,95	20,00	21,26	5,19	5,68	4,90
Z	12	0	0	0	0	6119	9	1,07	0,00	0,00	0,00	0,00	6,57	0,04
Σ	1126	648	510	461	277	93117	24297	100	100	100	100	100	100	100

- Delež latinskih besed v slovarju na črki F in V je skupno le 4,90 %, v razumevanju venetskih napisov po zahodnih jezikoslovcih pa kar 20,00 % in 21, 26 % ali več kot štirikrat toliko, kar kaže na napačni izbor jezika razumevanja ali za napačno delitev zveznega besedila. V obeh primerih izkazano nesorazmerje zavrača razumevanje venetskih napisov po zahodnih jezikoslovcih z imeni.

Primerjava vseh besed z začetno črko

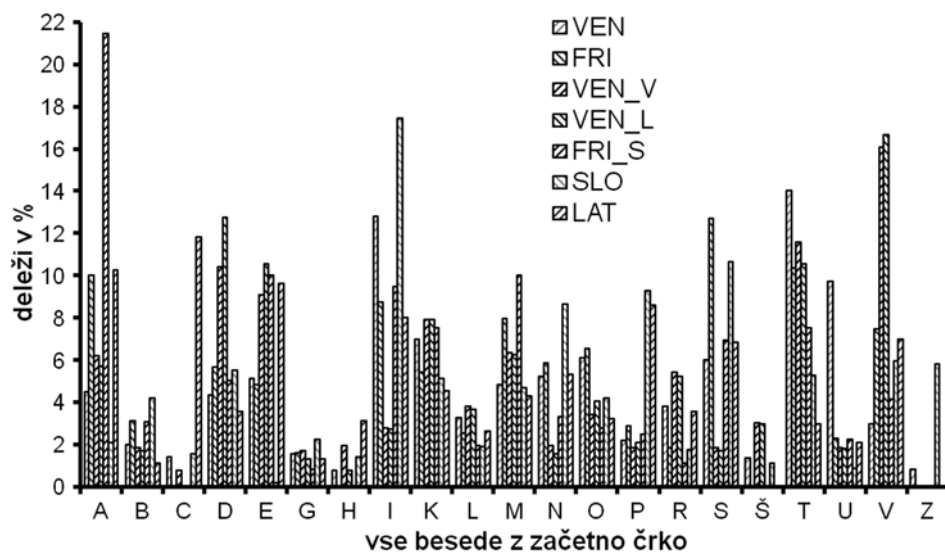
Primerjava vseh besed z začetno črko lahko nakaže nestrokovnost pri delitvi besed in pri izbiri jezika razumevanja. Podatki so prikazani v tabeli 4 in v grafu 4.

VEN deleži vseh venetskih besed po začetnih črkah v prebranih venetskih napisih brez ponavljalnih in objokovalnih delov [4]

FRI deleži vseh starofrigijskih besed po začetnih črkah v prebranih starofrigijskih napisih [9]

VEN_V	deleži vseh besed po začetnih črkah v literaturi [5]
VEN_L	deleži vseh besed po začetnih črkah v literaturi [6]
FRI_S	deleži vseh besed po začetnih črkah v literaturi [10]
SLO	deleži besed po začetnih črkah v literaturi [3]
LAT	deleži besed po začetnih črkah v literaturi [11]

Graf 4: Deleži vseh besed z začetno črko v navedenih jezikovnih skupinah



- Bistvena razlika razumevanja starofrigijskih napisov pri zahodnih jezikoslovcih je pri črkah A, E, O, S, T in V; pri razumevanju venetskih napisov pa pri črkah D, E, I, N, O, S, U in V; izrazito izstopanje pri črkah S in V zavrača latinščino kot izbrani jezik razumevanja.
- Pri slovenščini je izrazita izravnava med črkama E in I in manjša med P in T, značilna sta tudi velika deleža črk S in Z; pri latinščini je možna izravnava med črkama C ter S in Z in med črkama P in T.
- Delež latinskih besed v navedenem besedilu na črki F in V je le 7,00 %, v razumevanju venetskih napisov po zahodnih jezikoslovcih pa že 16,09 % in 16,67 % ali več kot dvakrat toliko, kar kaže na napačni izbor jezika razumevanja ali za napačno delitev zveznega besedila. V obeh primerih izkazano nesorazmerje zavrača razumevanje venetskih napisov z imeni po zahodnih jezikoslovcih. Večkratne razlike so še pri črkah C, D, I, N, P, S in T.
- Večkratne razlike so tudi pri razumevanju starofrigijskih napisov po zahodnih jezikoslovcih in sicer pri črkah A, B, M, P, R in T, kar zavrača latinščino kot izbrani jezik razumevanja.

Primerjava različnih besed s končno črko

Primerjava različnih besed s končno črko lahko nakaže nestrokovnost pri delitvi besed in pri izbiri jezika razumevanja. Število različnih besed je nekoliko manjše od števila besed

Tabela 4: Števila in deleži vseh besed z začetno črko v navedenih jezikovnih skupinah

Črke	Vse besede z začetno črko							Deleži vseh besed z začetno črko v odstotkih						
	VEN	FRI	VEN_V	VEN_L	FRI_S	SLO	LAT	VEN	FRI	VEN_V	VEN_L	FRI_S	SLO	LAT
A	109	87	47	44	77	1665	366	4,49	10,03	6,20	5,73	21,45	2,09	10,25
B	49	27	14	13	11	3360	40	2,02	3,11	1,85	1,69	3,06	4,21	1,12
C	35	0	6	0	0	1230	423	1,44	0,00	0,79	0,00	0,00	1,54	11,84
D	106	49	79	98	18	4421	128	4,37	5,65	10,42	12,76	5,01	5,54	3,58
E	125	42	69	81	36	154	344	5,15	4,84	9,10	10,55	10,03	0,19	9,63
G	38	14	13	10	3	1782	47	1,57	1,61	1,72	1,30	0,84	2,23	1,32
H	19	0	15	6	0	1126	112	0,78	0,00	1,98	0,78	0,00	1,41	3,14
I	311	76	21	21	34	13911	287	12,82	8,77	2,77	2,73	9,47	17,44	8,03
K	170	47	60	61	27	4094	163	7,01	5,42	7,92	7,94	7,52	5,13	4,56
L	79	22	29	28	7	1506	94	3,26	2,54	3,83	3,65	1,95	1,89	2,63
M	117	69	48	48	36	3727	153	4,82	7,96	6,33	6,25	10,03	4,67	4,28
N	127	51	15	12	12	6918	190	5,23	5,88	1,98	1,56	3,34	8,67	5,32
O	148	57	26	31	10	3343	115	6,10	6,57	3,43	4,04	2,79	4,19	3,22
P	53	25	14	16	9	7409	307	2,18	2,88	1,85	2,08	2,51	9,29	8,59
R	92	16	41	40	4	1409	127	3,79	1,85	5,41	5,21	1,11	1,77	3,56
S	146	110	14	13	25	8493	245	6,02	12,69	1,85	1,69	6,96	10,65	6,86
Š	33	0	23	23	0	911	0	1,36	0,00	3,03	2,99	0,00	1,14	0,00
T	341	90	88	81	27	4230	106	14,06	10,38	11,61	10,55	7,52	5,30	2,97
U	236	20	14	14	8	695	75	9,73	2,31	1,85	1,82	2,23	0,87	2,10
V	72	65	122	128	15	4761	250	2,97	7,50	16,09	16,67	4,18	5,97	7,00
Z	20	0	0	0	0	4629	0	0,82	0,00	0,00	0,00	0,00	5,80	0,00
Σ	2426	867	758	768	359	79774	3572	100	100	100	100	100	100	100

v slovarju in besednjaku zaradi enakih krajših besed z več pomeni. Podatki so prikazani v tabeli 5 in v grafu 5.

VEN deleži različnih besed iz obeh smeri branj po končnih črkah v Slovarju venetskega jezika [12]

FRI deleži različnih besed iz obeh smeri branj po končnih črkah v Besednjaku starofrigijskega jezika [13]

VEN_V deleži različnih besed po končnih črkah v literaturi [5]

VEN_L deleži različnih besed po končnih črkah v literaturi [6]

FRI_S deleži različnih besed po končnih črkah v literaturi [10]

SLO deleži besed po končnih črkah črk v odzadnjem slovarju OSSJ [18]

LAT deleži besed po končnih črkah v latinskem besedilu [11]

- Izrazito dobro je pokrivanje razumevanja zahodnih jezikoslovcev pri venetskih in starofrigijskih napisih z latinskim deležem črke S, saj je večinoma uporabljena končnica OS, ki pa v slovenščini pomeni ostani. Prav tako pa so opazna nesorazmerna odstopanja skoraj pri vseh latinskih črkah, še posebej pri črkah: A, D, E, I, K, L, N, T in V. Najbolj odstopata črki M in T in tako odstopanje zavrača latinščino kot izbrani jezik razumevanja.

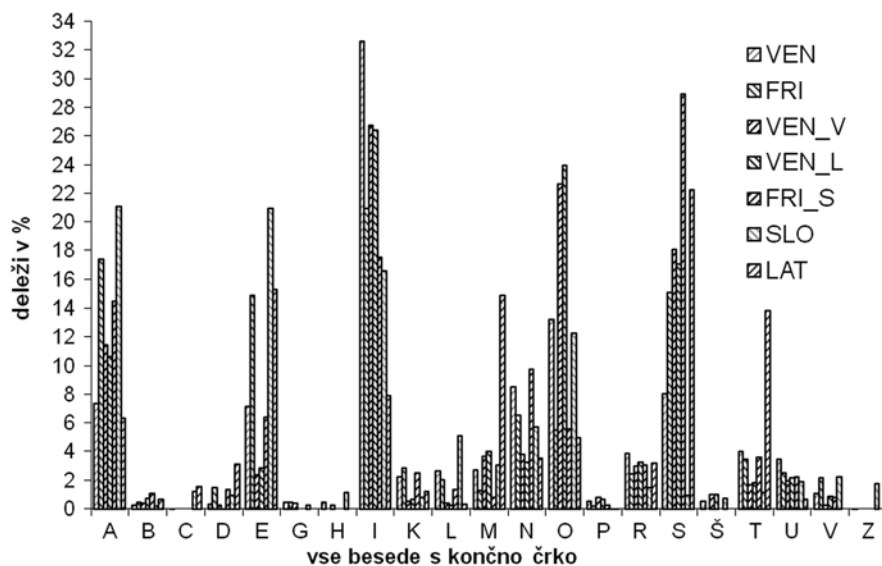
- Večkratno odstopanje pri črkah C, D, I, M in T bi moralo zahodne jezikoslovce opozoriti na napačno delitev zveznih napisov ali na napačni izbor latinščine kot jezika razumevanja.

Primerjava vseh besed s končno črko

Primerjava vseh besed s končno črko lahko nakaže nestrokovnost pri delitvi besed in pri izbiri jezika razumevanja. Podatki so prikazani v tabeli 6 in v grafu 6.

VEN	deleži vseh besed po končnih črkah v prebranih venetskih napisih brez ponavljalnih in objokovalnih delov [4]
FRI	deleži vseh besed po končnih črkah v prebranih starofrigijskih napisih [9]
VEN_V	deleži vseh besed po končnih črkah v literaturi [5]
VEN_L	deleži vseh besed po končnih črkah v literaturi [6]
FRI_S	deleži vseh besed po končnih črkah v literaturi [10]
SLO	deleži besed po končnih črkah črk v literaturi [3]
LAT	deleži vseh po končnih črkah v latinskem besedilu [11]

Graf 6: Deleži vseh besed s končno črko v navedenih jezikovnih skupinah



- Opazno je dobro pokrivanje razumevanja zahodnih jezikoslovcev pri deležu črke S, prav tako pa so opazna nesorazmerna odstopanja skoraj pri vseh črkah, še posebej pri črkah: A, D, E, I, M, O, T in U. Najbolj odstopajo črke E, I, M, O in T.
- Razlike pri črkah C, D, E, I, K, M, O P, in T so večkratne, kar zanika delitev zveznih besedil po zahodnih jezikoslovcih in izbor latinščine kot jezika razumevanja. Posebno izstopajo razlike pri črkah E, I, M, O in T.

Tabela 6: Števila in deleži vseh besed s končno črko v navedenih jezikovnih skupinah

Črke	Vse besede z končno črko							Deleži vseh besed s končno črko v odstotkih						
	VEN	FRI	VEN_V	VEN_L	FRI_S	SLO	LAT	VEN	FRI	VEN_V	VEN_L	FRI_S	SLO	LAT
A	179	151	87	82	52	16851	227	7,38	17,42	11,48	10,68	14,48	21,12	6,35
B	6	4	3	6	4	159	24	0,25	0,46	0,40	0,78	1,11	0,20	0,67
C	4	0	0	0	0	1001	55	0,16	0,00	0,00	0,00	0,00	1,25	1,54
D	9	13	2	1	5	765	113	0,37	1,50	0,26	0,13	1,39	0,96	3,16
E	174	129	18	22	23	16712	546	7,17	14,88	2,37	2,86	6,41	20,95	15,29
G	11	4	3	0	0	195	0	0,45	0,46	0,40	0,00	0,00	0,24	0,00
H	11	0	2	0	0	909	0	0,45	0,00	0,26	0,00	0,00	1,14	0,00
I	791	182	203	203	63	13246	282	32,61	20,99	26,78	26,43	17,55	16,60	7,89
K	54	25	4	5	9	670	45	2,23	2,88	0,53	0,65	2,51	0,84	1,26
L	65	18	3	2	5	4095	11	2,68	2,08	0,40	0,26	1,39	5,13	0,31
M	66	11	28	31	3	2453	531	2,72	1,27	3,69	4,04	0,84	3,07	14,87
N	207	57	29	25	35	4580	127	8,53	6,57	3,83	3,26	9,75	5,74	3,56
O	321	48	172	184	20	9792	177	13,23	5,54	22,69	23,96	5,57	12,27	4,96
P	13	2	6	5	1	98	5	0,54	0,23	0,79	0,65	0,28	0,12	0,14
R	95	21	23	25	11	1210	114	3,92	2,42	3,03	3,26	3,06	1,52	3,19
S	195	131	137	131	104	772	796	8,04	15,11	18,07	17,06	28,97	0,97	22,28
š	14	0	8	8	0	594	0	0,58	0,00	1,06	1,04	0,00	0,74	0,00
T	97	30	13	14	13	906	495	4,00	3,46	1,72	1,82	3,62	1,14	13,86
U	85	22	15	17	8	1531	24	3,50	2,54	1,98	2,21	2,23	1,92	0,67
V	26	19	2	7	3	1810	0	1,07	2,19	0,26	0,91	0,84	2,27	0,00
Z	3	0	0	0	0	1425	0	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00	1,79	0,00
Σ	2426	867	758	768	359	79774	3572	100	100	100	100	100	100	100

Razprava

Primerjave dolžin besed v obravnavanih predantičnih napisih, so pokazale dobro ujemanje s slovenskimi besedili, glede na pričakovano dolžino v predantičnih napisih, ki je manjša od sedanjih dolžin slovenskih besed. Opazne so bistveno večje dolžine besed pri zahodnoevropskih jezikoslovcih, ki imajo sicer boljše ujemanje z latinščino, ki pa se z drugimi analizami kaže kot napačni izbor jezika razumevanja.

Primerjave uporabe črk so pokazale dobro skladnost obravnavanih predantičnih napisov s slovenskimi besedili in večja odstopanja z latinskimi besedili. Ugotovitve potrjujejo izsledki navedenih in drugih predhodnih raziskav, ki nedvoumno ugotavljajo bistveno podobnost navedenih predantičnih besedil s slovenščino in precej večje odstopanje z latinščino.

Prav vse primerjave vseh besed in različnih besed, z začetno in končno črko, so pokazale dobro ujemanje obravnavanih predantičnih napisov s slovenskimi besedili ali slovarji. Prav vse raziskave so pokazale bistvena nesorazmerja z latinskimi besedili in latinskim slovarjem, kar nedvoumno zavrača izbiro latinščine za razumevanja obravnavanih predantičnih

napisov. Zavrača tudi njihovo delitev zvezno pisanih besedil z latinskimi končnicami in razumevanje zahodnoevropskih jezikoslovcev z imeni.

Stopnja narečnosti v predantičnih napisih

Venetski in starofrigijski napisi so dovolj dobro razumljivi v slovenskem jeziku, saj so le izjemoma bile potrebne besede razumevanja tudi v drugih slovanskih jezikih. Pri razumevanju je v večini primerov upoštevan slovenski narečni govor, ki bolje kot knjižni jezik, ustreza dobljenim besedam v navedenih pred-antičnih jezikih. To narekuje določitev narečnosti in knjižnosti v obravnavanih predantičnih jezikih, saj bi bila to dobra osnova za še boljše in poglobljeno razumevanje.

Stopnja narečnosti in knjižnosti lahko vsaj delno ugotovimo s primerjavo končnic navedenih jezikov ter v slovenskih narečjih in slovenskih besedilih. Odstopanja od knjižnosti so očitno zelo velika, kar tudi ob upoštevanju številnih okrajšav kaže na močno narečnost predantičnih jezikov. Stopnja narečnosti bo analizirana in prikazana v posebnem poglavju Stopnja narečnosti v venetskih, retijskih in starofrigijskih napisih.

Zaključek

Dosedanja razumevanja zahodnih jezikoslovcev dajejo dvojno povprečno pričakovano dolžino besed, kar kaže na njihovo nerazumevanje obravnavanih napisov z imeni. Imenska teorija je sicer bistveno pripomogla k razvozlanju nekaterih dinastičnih napisov (egiptovskih, iranskih itd), zlasti če so nam znani tudi drugi podatki. To so lahko zgodovinska pričevanja ali podatki drugih dinastičnih zapisov o pomembnih dogodkih, predvsem o vojnah z nasprotniki. Pri hieroglifih so večkrat ponovljena pomembna dinastična imena, ki so podana v ovojnicah, kar priča o njihovi pomembnosti. Te ovojnice so neodvisni podatki, ki so potrdili takó uporabljeno imensko teorijo. Pri običajnih, nedinastičnih in vsakodnevnih venetskih, retijskih in starofrigijskih napisih pa je imenska teorija praviloma napačna. Razumevanja venetskih napisov na osnovi slovenščine dajejo le imena bogov in imena nekaterih narodov, ne dajejo pa osebnih ali rodbinskih imen. Retijski in starofrigijski napisi pa ne vsebujejo niti imen bogov niti osebnih ali rodbinskih imen.

Zahodnoevropski jezikoslovci ugotavljajo, da je večina venetskih napisov votivne - zaobljubljene narave, pri njihovem razumevanju pa se pojavljajo praviloma le imena, votivni značaj pa praviloma sploh ni podan. Tako razumevanje je v nasprotju s pričakovanimi vsebinami zaobljubljenih napisov in prav odsotnost votivnih vsebin zavrača razumevanje zahodnoevropskih jezikoslovcev z imeni v izbranem jeziku razumevanja, latinščini.

Podrobnejši pregled različnih besed in vseh besed, po začetnih in končnih črkah, kaže bistveno neskladje s predpostavljenim jezikom razumevanja zahodnoevropskih jezikoslovcev - latinščino. Tako pri deležih besed z začetnimi kot pri deležih s končnimi črkami so razvidna izrazita nesorazmerja med deleži latinskih besed in deleži besed zahodnih jezikoslovcev v predantičnih napisih. Nesorazmerja so še posebej izrazita pri venetskem jeziku. Izkazana nesorazmerja zavračajo delitev zveznih besedil, izbrani jezik

razumevanja zahodnih jezikoslovcev – latinščino in njihovo razumevanje obravnavanih predantičnih napisov s poljubnimi imeni.

Nasprotno pa vse navedene primerjave kažejo dobro skladnost z izbranim jezikom razumevanja - slovenščino, ki je pravi jezikovni muzej in izjemno narečno razvejan jezik. Prav slovenščina z dvojino in najboje ohranjenimi arhaizmi predstavlja odlično orodje za razbiranje navedenih predantičnih napisov.

Literatura

1. P. Jakopin, *Doktorska disertacija, Zgornja meja entropije pri leposlovnih besedilih v Slovenskem jeziku*, Fakulteta za elektrotehniko, Ljubljana **1999**. <http://www.ff.uni-lj.si/hp/pj/disertacija/statopis.html>.
2. V. Vodopivec, *Zbir starih frigijskih napisov, delitev, prevod in besednjak*, Zbornik sedme mednarodne konference Izbor Evropejcev, Jutro, Ljubljana **2010**, 31-57.
3. I. Pregelj, *Mlada Breda*, roman, <http://lit.ijs.si/mladabre.html>.
4. V. Vodopivec, *Katalog Venetskih napisov, besed in prevodov*, Jezikovni temelji starejše slovenske etnogeneze, Jutro, Ljubljana **2010**.
5. G. B. Pellegrini, A. L. Prosdoci, *La lingua Venetica*, Istituto di glottologia dell universita di Padova, Circolo linguistico Fiorentino, Padova **1967**, 2. del, 261-280.
6. M. Lejeune, *Manuel de la langue Vénète*, Indogermanische bibliothek, Carl Winter, Universitätsverlag, Heidelberg **1974**, 316-341.
7. V. Vodopivec, *Katalog retijskih napisov, besed in prevodov*, Jezikovni temelji starejše slovenske etnogeneze, Jutro, Ljubljana **2010**.
8. S. Schumacher, *Die Rätischen Inschriften, Geschichte und heutiger Stand der Forschung*, 2. erweiterte Auflage, Archaeolingua, Innsbrucker Beiträge zur Kulturwissenschaft, Sonderheft 121, Innsbruck **2004**.
9. V. Vodopivec, *Katalog starih frigijskih napisov, besed in prevodov*, Jezikovni temelji starejše slovenske etnogeneze, Jutro, Ljubljana **2010**.
10. C. Brixhe, M. Lejeune, *Corpus des Inscriptions Paléo-Phrygiennes Éditions Recherche sur les Civilisations*, Paris **1984**, 283-289.
11. J. Cezar, *Commentariorvm de bello Gallico liber tertivs*, Propertius The Latin Library The Classics Homepage.
12. V. Vodopivec, *Slovar venetskega jezika*, Jezikovni temelji starejše slovenske etnogeneze, Jutro, Ljubljana **2010**.
13. V. Vodopivec, *Besednjak starofrigijskega jezika*, Jezikovni temelji starejše slovenske etnogeneze, Jutro, Ljubljana **2010**.
14. G. Tomezzoli, M. Silvestri, *Linguistic computational analysis between Venetic, Latin and Slovenian languages*, Zbornik 3. mednarodne konference, Staroselci v Evropi, Jutro, Ljubljana **2005**, 77 – 85.
15. A. Perdih, G. Tomezzoli, V. Vodopivec, *Comparison of contemporary and ancient languages, Primerjava sedanjih in nekdanjih jezikov*, Zbornik šeste mednarodne konference, Izvor Evropejcev, Jutro, Ljubljana **2008**, 40-87.
16. *Elektronski latinski slovar*, <http://www.incunabulabooks.com/ibrflata.htm>.
17. *Elektronski slovar slovenskega knjižnega jezika*, SSKJ.
18. *Elektronski odzadnji slovarj slovenskega jezika*, OSSJ.

Povzetek

Popolna odsotnost analiz pogostosti zahodnoevropskih jezikoslovcev pri študijah venetskih, retijskih in frigijskih napisov kaže njihovo omejenost pri obravnavi jezikovnih značilnosti, kar ni skladno s sodobnimi načini obravnavanja posameznih jezikov. Prikazane so analize uporabe posameznih črk, primerjane so tudi povprečne dolžine besed, zlasti pa so primerjani deleži besed, ki se prično ali končajo na določeno črko.

Pri obravnavi pred-antičnih napisov je bistvenega pomena izbira jezika razumevanja, saj je le z ustrezno izbiro možno doslej nerazumljene zvezne napise ustrezno deliti na besede, analizirati in prevesti v jezik razumevanja. Pogostostna analiza jezikovnih značilnosti odkriva tako dobro soglasje z jezikom razumevanja kot njegovo zavrnitev. Izbira slovanskih osnov razumevanja še posebej slovenščine kot nesporno najstarejšega sedanjega slovanskega jezika pa je potrjena tudi z analizami navedenih jezikovnih značilnosti.

Zahodnoevropski jezikoslovci pri obravnavi pred-antičnih napisov iščejo le podobnosti med posameznimi napisi, ki so razumljive, saj je zlasti pri venetskih napisih večina napisov darovajske ali pokopne narave. Tako obravnavanje ne daje osnove za njihovo razumevanje s poljubnimi imeni. Večinoma privzemajo latinščino za jezik razumevanja in analize zavračajo delitev pri latinskih končnicah in latinščino kot jezik razumevanja.